

**Tal vid Hudiksvall
nykterhetsförenings sammanträde
den 15 nov. 1840.**

Landgren, Lars,

54 F Br.

Polit. Ejend.
Mylfart
(Bef.)
0

Tal
wid
Hudikswalls
Trykterhetsförening

sammanträde

den 15 Nov. 1840

af

Jars Laudgren,

Rector wid Hudikswalls Högare

Lärdomsskola.

Gefle,
H. P. Landin,

1840;

182

182

182

182

182

182

182

182

182

182

182

182

182

— — — — —

Det kan icke förundra någon, om en förening sådan som denne mötes af mångahanda misstankar, af hån, motvilja, smådelsor och obehagligheter af allahanda slag. Wi skulle också sannerligen wara mycket inbillsta och i hög grad förtjena vårt öde, om wi djerfdes påstå att orsaken till alla dessa obehagligheter ensamt böra sökas utom vår förening. Det är derföre en talares första pligt, då han uppträder inom detta samsfund, att alswarligen bedja sina åhörare noga besinna, att vår förening är en menstlig stiftelse och således förenad med menstlighetens alla bristfälligheter. Ingen förnuftig man, han må nu wara bewandrad i den stora werldshistorien eller ej, lär också med större anspråk antingen wilja bland oss intråda eller såsom en förströelse afhöra våra förhandlingar. Under nykterhetsföreningens fana, för att begagna mig af ett i mångens öra ej utan skäl storlätigt uttryck, så wäl som under krigsbanneret samlas folk af olika färgor. Våra motståndare skola bland oss måhända uppspara stenheliga, som med en god gerning wilja bemantla hundrade dåliga, de skola upptäcka höghodet som begagnar hwarje tillfälle att med prål och storordighet wilja förhäfwa sig öfwer andra menniskor, de skola der igenfinna folkstyggheten, som alltid heldre dwäljes i lotteriernes tulor, es

Hwad lumpenheter der än bedrifwas, än i dagens offentliga ljus; de skola upptäcka — — men hwem förmår wäl att räkna alla dessa upptäckter? Och hwem af oss kan wara djerf nog att påstå att de i allt hafwa orätt? Men hwem är också utom vår förening som wägar påstå att inom densamma ej finnas mennistor hwilkas pulsar slå högt af kärlek för vårt urgamla fosterland, af kärlek korteligen för allt godt och heligt, hwarhelst och under hwilken gestalt det än uppträder.

Det går en omstöpnings- och Revolutionsande igenom werlden. En hwar skrifer öfwer det rutt-na gamla. Reform, Reform är den stridslösen som stallar kring slott och kjoor. En röst ropar ifrån himmelen Reformeral. Wäl må man såsom Profeten upprepa andens ord: Herre, hwad skola wi reformera? Skola wi reformera och omstöpa wäta lagar och vår statsförfattning? Godt, om dermed något winnes. Men en annan stamma swarar:

O hwad båta tomma lagar
utan seder i ett land!*)

Hwad skole wi då reformera? utan twiswel våra seder; men då swarar den stolta sjelfbelåtenheten: om man stöter en våre i en mortel så går dod hans dårskap ide från honom. Följden af alla dessa resonemanger, som under tusen olika former genomforsa tidens hjernor, blir då slutligen den bes

*) *Quid leges sine moribus vanae proficiunt? Horat.*

dröfliga, att en hwar går den gång han begynt, obekymrad om, hvad nya brytningar och krämpor som hota den sjukliga statskroppen. Förderfwet har så pass inrotat sig att man ej utan skäl anser för wansinnigheter alla försök att bota detsamma.

En sådan wansinnighets genomdrifwande är det, som närwarande nykterhetsförening har företagit sig i förtröstan på en Gud som skall styr, och som af spridda obetydliga krafter ofta har sammanlänkat en stor fruktanswärd och wälgörande magt till folkens förädling.

Det har så mycket blifwit taladt och skrifwit i denna fråga, att mången, långt från att af mig wänta något nytt, med owilja skall anse detta mitt försök att i hans tanke öka syndasfoden af det ordswall, hwarmed man hotar bortspola all själfständig tanke och beslut ur våra hufwuden. Må man dock icke förhastna sig. Jag hatar trots så mycket som någon allt opåkalladt skrifweri och orerande, hwarmed den nyare tiden ofta i ogjordt wäder framrusar att göra goda och ädla saker löjliga och föraktliga i allmänhetens ögon och ofta nog de dåliga och förderfliga stöna och förledande. Ulyshtar man ingenting annat än lysa med wältalighet, så skulle man finna sin sáfånga föga tillfridsställd på detta ämne och på detta rum.

Det herskar inom denna stad en egen förställning om syftet, andan och nyttan af detta samfund. Jag wore en förrådare mot den goda saken, om jag af några slags considerationer droge

i betänkannde att i min förmåga afflöja den. Man berömmar tämmeligen allmänt nykterhetsföreningens åtgärder; man vill wist icke hafwa den upphäfd. Den lägre folkklassen hwimlar af oförnuftiga fyllhundar stundom af begge könen. Hwem är wäl som ej vill att dessa skola kureras? Hwilleu husbonde är som ej heldre älskar en ordentlig tjennare än en hälmennista som med hugg och slag skall uppdrifwas till sina sysslor? Skicka dem på nykterhetsföreningen, heter det. Säsom man har Lazaretter för de besmittade och Hospitaler för dårhushjon, så skall man hafwa nykterhetsföreningar för rånnstenshjon. Det är sannt, wi taga med glädje emot hwar och en som med allwar föresätter sig att återwända från sin smuts, wi weta sjelfwa att wi fele i mångahanda och behöfwe undseende af våra medmennistor, hwarföre wi också med wänskap och aktning bemöta hwar och en som aflägger gamla wanarter; men wi äro inga trollkarlar, så att wi kunna göra det omöjliga möjligt, och detta borde de bäst weta inom sig sjelfwa som anse oss för ensaldiga ifrare. Hela vår styrka att reformera och möjligen rådda ett och annat offer eller återföra det till besinning hwilar på den allmänna opinionen som herrskar inom samsundet; men hwar och en wet att icke två eller tre, icke tjugu eller hundrade personer äro tillräckliga att göra en opinion gällande inom ett helt samsund; och att föga uppmuntran är för den wantelmordiga att ingå i vår förening om han genast ser sig omringad af mångdens hån och bespottelser.

Man tror vidare, att hela detta nykterhetswäsende endast är ett alster af det i denna och många andra orter herrstande läseriet. Jag widrör i detta ögonblick en för mangens hjerta måhända ömtålig punkt, och will på förhand blott erinra en och hwar, att jag icke uppträdt för att säga otidigheter utan för att ställa sakerne, så widt mitt ringa förstånd förmår, i en klar dag. Jag kan ej undgå att bekänna, att om denna wälmenande inrättning endast af läsare-sekter hade sitt upphof och endast inom dem rätt kunde frodas; så wore det en sak hwaraf desse i häfderne hade en ewärdelig åra, huru ringa resultaterna än må blifwa af föreningens bemödanden.

Har jag då rätt uppfattat andemeningen af de grundsatser den läsaresekt hysar, (om den nu mera finnes till) hwilken kyrkan med skäl ogillar och ej gerna lider inom sitt stöte, så hade man från det hållet sannerligen ej att wänta särdeles samhällsnyttiga reformer. Den läsaresekt, som kyrkan ogillar, yrkar ju att menniskan skall försänkas i en hemlighetsfull, för denna sekt egen åfsädning af det Gudomliga, att det jordiska lifwet för henne är utan allt värde och betydelse, att talet om fädernesland, fäderneslandskärlek är ett fåfängligt snack, att laster och utswäningar just äro de kostligaste medlen till en sann helighet; hwilka satser man också werkligen både hört uttalas och i dagliga lifwet sett efterföljas. Nu hemställer jag till hwarje förnuftig åhörare, hwilka fosterlandsnyttiga reformer skulle från detta håll utgå, eller inom desamma uteslutande trifwas. Men, säger man, det

finnas läsareförbund, som ej hylla något af odt detta, som i trosラーan öfwerensstämma med kyrkan, men finna dess former för kalla och själlösa för sitt hjerta, och som derföre gerna fly till den enstilda uppbyggelsen. Om så är, hwad ondt hafwa wi wäl deraf? Hwarföre ser man med så miss-tänksamma ögon på denna förening om den är ett skötebarn af det fromma hjertat, som will uppoffra alla beqwämligheter, alla considerationer för sin rena tro och sina bröders wäl? Jag wet wäl att kyrkans former äro tillfridsställande för en allswarlig själ som i formens stelhet känner andens lif så mycket högtidligare genomflakta; men jag wore en ofördragsam ifrare om jag fördömde det ömnare och känslofullare hjertat som på andra wägar söker sin andakts wärme; jag wore en characterslös wacklare om jag blygdes att med dem samverka till ett ädelt ändamål.

Mången af Eder, mina ähörare, skall tycka att detta allsintet hör hit; men jag wet också, att mången behöfwer denna erinran, antingen de derpå gifwa akt eller ej; och det är för dessa jag talat.

En hwar lär dock se, att icke blott religiösa, utan rent af werldsliga och politiska bewekelsegrunder i fullt mått förefinnas att arbeta på dryckenstapslastens hämmande. Wi kunne ej hoppas några uppoffringar af dem, som hafwa sin winning af tingens närwarande stic. Wi kunna ej wänta wälwilja af dem, som wi måhända twingas att i timligt hänseende tillfoga större eller mindre skada. Jag ser wäl, att förtjensten af att deltaga

i nykterhetsföreningens bemödanden måste vara wida ringare för personer sådana som jag, hwilka derigenom ingen uppoffring göra. Det tillhör mig således icke att göra några utfall emot vinningslystnaden och egennyttan, då jag för egen del ej kunnat ådagalägga något prof på wederspelet; men om jag i fosterlandets namn wägar en bön för sakens behjertande, så will jag dock hoppas, att den ej mötes med hän och förakt.

Man har tusende inkast att göra mot föreningen och åfwen jag har gjort mig dem sjelf och andra. De starkaste inkasten hemtar man wanligen från nykterhetsföreningens egna lärwor och åtgärder. Man beskyller nykterhetsföreningen för en narraktig inconsequens då den tillåter win, men förbjuder pounsch och brånwin. Men om också nykterhetsföreningen wäl inser, att winet kan för mången vara så skadligt som brånwin, så är det först och främst gifwet att windriktionen swårligen i vårt land kan åstadkomma ett så totalt förwildande af folkmassorna som brånwinet och dernåst pounche och toddydrickningen. Sedermera lär hwar och en som har något förstånd i werdsliga ting inse huru nödwändig det war att då föreningen i tingens nu warande stic ej kunde påräkna den ringaste framgång i fall den förbjöde åfwen winet, den fastställde för sig en bestånd form genom att raft af förbjuda hwad den ansåg förderfligast för massan och påbjuda endast högst måttligt bruk af win för att ej komma i strid på lif och död med den rådande sällskaps-tonen. Den förening som ej wet häsera sig på en

bestånd förnuftig form för sin verksamhet är genast hemfallen åt glömskan.

Beträffande striket mot och för bränvinets förgiftningskraft anser jag detsamma ej vara af särdeles wigt för föreningen. Man behöfwer sannnerligen ej ingå i några wetenskapligt anatomiska undersökningar för att inse, huru wida bränwinet förstörer kropps-organismerna, när man dagligen ser de wederstyggliga offren för sina fötter. Ej heller behöfwer man vara wetenskapsman för att inse faddheten af talet om aptitsupens förträfflighet, liksom våra urgamla förfäder och den klassiska forntidens kärnfriska folk ej smälte maten lika wäl som vårt frampartade slägte. När man nu ser att bränwinet gagnar ingen, men ruinerar millioner i både timligt och andeligt hänseende, så synes det mig förråda en icke ringa grad slöhet att ännu wilja hafwa ytterligare undersökningar och bewis, innan man will göra något till sakens afhjelpande.

Man förebrår widare nykterhetsföreningen, att den fördömmar de måttliga såsom wida samre mennistor, än afgjorda drinkare. Jag will ingalunda neka, att ju sådane sätser af mången blifwit utträdde; men jag will först och främst fästa uppmärksamheten derä, att nykterhetsföreningen lika litet som alla andra samfund för goda ändamål bör uppbåra skulden till de möjliga wurmerier enskilda personer i dess namn bedrifwa. Lika litet som det kan falla oss in att ställa alla våra motståndare till ansvar för alla dumbheter, som af motpartiets enskilda medlemmar predikas till deras egennyttas för-

swar; lika litet må de af oss åsta en allmän fullkomlighet och riktig insigt i föreningens medel, handlingsfätt och ändamål. Må det tillåtas mig att upprepa en ofta och med stål ånstånd jemförelse mellan det förflutna och det närvarande. På den tid, då de christna lärarena arbetade på slafweriets afstjaffande, funnos wisserligen många män och husfäder, som med faderlig ömhet behandlade sina slafwar. Ingen förnuftig predikant utropade dessa husfäder såsom dåliga mennistor och sämre än de samwetslösa tyrannerne som pistade och hudflängde sina trålar, — men de erinrade dem med broderlig kärlek, att så widt på dem berodde upphåswa slafweriet såsom en i sin grund oförnuftig inrättning. Wål wete wi, sade de till de förnuftigare och mildare husfäderne, att I bättre tyglen eder wrede och att I högst sällan missbruken den oförnuftiga rättighet, som den werldsliga lagen gifwit i edra händer; wål wete wi, att edra slafwar ofta kunna wara lydligare måhända, än mången tjenare kan bli i Frihetens land; men berättigar wål några få exempel af er och edra likar eder att yrka fortsarande af en omenstlig sedwana, som kostat jorden så många tårar, som står i rak strid mot allt hwad förnuft och religion bjuder? Så talar åswen nykterhetsföreningen till de måttliga. Wål wete wi, säger den, att I hafwen mera magt öfwer edra handlingar och böjelser, wål wete wi, att I kunnen wara rätt så goda och bättre makar och fäder, än mången kan bli i nykterhetens tid hwarf, men akten eder att åberopa edert enstilda bättre wett såsom ett stål

fortfarandet af en allmän osid, som hotar att undergräfwä nationens fysiska och sedliga kraft och lemna henne till rof åt den första eröfrare, som finner det mödan wärdt att trampa henne under edra fötter. Man skall hafwa nog liten erfarenhet af werldshistorien för att ej weta, att enstilda mennistor kunna lefwa förnuftigt midt ibland oförnuftiga inrättningar. Men dessa eljest förnuftiga mennistor göra ej wäl, om de äberopa sitt exempel, för att dermed skydda och förswara än afgudatjensten, än despotismen, än slafweriet och slafhandeln och än fylleriwäsendet. Deras namn är aktadt i werldens ögon, och det icke utan skäl; derföre blifwa de trodde af de enfaldige samt lossjungne af de lastfulla och egennyttiga. Det är i detta hänseende och intet annat som nykterhetsföreningen wänder sina wapen mot de måttliga och omåttlighetens förswarare.

Man hör i våra dagar mycket ordas om ingrepp i den personliga friheten och samwetets rättigheter särdeles af dem, som med frihet mena rättigheten att lefwa som man lyster, ware sig wäl eller illa, och med samwete, konsten att upphitta wädra bewekelsegrunder till dåliga gerningar; och, om nykterhetsföreningen förgräp sig på dylika frihets- och samwetshjeltar, så tror jag detta ingrepp ej skall synas dem obefogadt, för hwilka friheten ännu är, hwad den varit har, ej blott i de Christnas ögon, utan redan i de hedniska wises läror, nemligen: rättigheten att efter eget beslut handla, såsom en förnuftig människa egnar och anstår, och för hwilka samwetet ännu är känslan af en osynlig lag, som är inskrifwen i våra hjertan. Någon annan frihet och något annat samwete behöfwer hwarken

nykterhetsföreningen eller någon annan menstlig inrättning respektera. Det är för öfrigt en lifa allmänt bekant som naturlig sak, att mera lumpne och krypande själar ej finnas än dessa frihetshjeltar, när det gäller att lysa till sig en tinlig fördel, hvarföre nykterhetsföreningen i detta hänseende kan ega godt samwete.

Det är widare mången, som tror, att, om nykterhetsföreningen finge sin wilja fram, så skulle all sällskapstrefnad och munterhet förswinna. Rätt illa, om så wore; men ännu mer illa är det, om wi äro så förslappade, om den sanna lefnadsglädjens friska springbrunn är så förtorkad i wår själ, att wi måste hemta wår lumpna fröjd ur utswäfningarnes pöl. Hwem känner ej dessa korybantiska sånger till den murgrönkransade wingudens åra? Dock grymt enfaldig måste den vara, som i dem kan finna någon uppmuntran till öfwerdåd och djuriskt lefnadsfatt. Ingen af oss will bestrida den himlaburna konsten att nedstiga i folklifwets mest smutsiga förhållanden, om hon dertill har lust och sann ingifwelse, och återge de förwidna bilderne af menstligt elände, der snillet, såsom man sinnrikt anmärkt, ler igenom tårar: men en sångare, som på fullt allwar wille uppmana oss att begynna ett lifa smutsigt lif, synes dock vara närmare därhuset än pörnassen. Här kan likwäl icke vara rätta stället att ingå i dylika betraktelser. Ett will jag dock erinra glädjepredikanterne, att det gladaste folk, som ännu fröjdats sig af solens ljus, jag menar de konstälstande Grekerne, icke låto snillets gud, som med sin lyra anförde ungdomens

Ikar, lystade mannaåldrens mod och stingrade sorgerna kring den gamles hjesa, hemta sin ingiswelse från winbågaren, utan ur den Castaliska tållans spegelklara flod. Det är en saga, säger man, men sagan har sin djupa mening, och denna mening lär framgent förblifwa den rätta.

Man har talat mycket om obehörigheten af enstilda personer att lägga sig i en fråga, som det tillkomme Regeringen ensam att med magtens swård afgöra. Men I minnens wål den gamla hjeltens yttrande:

”Skarp är swärdets tunga konung, talar icke fredens ord!”

Det är sannerligen löjligt, att höra samma personer, som klaga öfwer ingrepp i den personliga friheten, när man yrkar sakens genomdrifwande på öfwerlygelsens wäg, wara de första, som påstå, att Regeringen bör med wåld göra slut på allt brånwinswäsende. För min del twiflar jag att detta är möjligt, så länge kärleken och aktningen för den underbara waran är så djupt rotfastad i folkets sinnen, som inom vårt fädernesland. Alla åtgärder af regeringen skall menigheten tro sig ega en naturlig rätt att gåcka och undandraga sin så länge den med sin ärfta widstepelse än hänger fast wid brånwinets fara husgud. För öfrigt, hwad hopp hafwa wi att några sådana åtgärder på fullt allwar kunna komma i fråga? Wisar ej vår Riksdagshistoria, att då det ena partiet förmått Regeringen att uppkasta några dammar mot brånwinets

Söndastod, så har straxt det andra framstörtat, för att öfwerändakasta dem? Utgå ej Riksdagsfäderne från folket, stola de ej representera dess öfwerlygelse, och äro de flesta ej intresserade i tingens nu warande stic af economista stål, de enda som menniskan wanligen anser rätt förnuftiga? Hwad hopp hafwa wi då om några kraftigare åtgärder från denna sida för framtiden, om ej opinionen på förhand bland menigheterna bearbetas?

Jag har widrört de wigtigaste punkterna, hwarwid jag är öfwerlygad att många taga den mesta anstöt för att sluta sig till föreningen. Swarken skulle jag ega förmåga eller tid att uppsåra alla enskilda personers resonemanger i saken. Jag skulle wisserligen mycket glömma mig, om jag utan undantag uttalade öfwer dem alla såsom grundlösa någon allmän fördömelse, då jag sjelf så länge dröjt att ingå i föreningen; men jag wore också nog ensaldig, om jag trodde att förborgade förnuftstål alltid äro den rätta hållhaken. I alla frågor ges det folk, som hafwa sitt intresse i att, som man säger, fista i grumligt watten, hwarföre de också på det ifrigaste söka uppgrumla menighetens begrepp och tankar.

Deras inkast äro wisserligen ej djupsinniga, men hwad de sakna i djup, så ersätta de i bredd och mångordighet; och en obildad menighet lysnar gerna till det, som kliar i öronen. Jag will hoppas att jag ej likwäl bedrager mig, om jag wäntar ett alswarligare deltagande för war sak i denna stad, som med stål står i stort beröm för sin stit,

sin ordningskärlek och sin wåhwilja i frågan om andra allmänt nyttiga ändamål, om också lättbegripliga considerationer en tid hindrat saken. Inträffar motsatsen, så är felet wisseligen wårt, om wi genom dumt prat och bakwända åtgärder förspilla allmänhetens förtroende. Göre wi åter oss ej skyldiga till något sådant, då skall esterwerlden afgöra, hwilketdera partiet hast rätt, ty på dagens squaller akte wi lika litet som det kan falla oss in att blygas för wårt ringa och af mången missaktade sällskap, eller för de ringa resultatet wi åstadkomma. Wi wore just, hwad våra motståndare så gerna wilja hafwa oss till, nemligen äkta swärmare, om wi påräknade några oswilkliga, lysande följder af våra åtgärder. För vår del är det nog, om också saken i det stora hela skulle misshlyckas, att weta oss hafwa återfört några förwillade offer till besinning; ty wi huse den oförgriplige tanken, att om wi rycka en husfader eller make eller tjenare ifrån fylleriets förderf och återföre honom till ett stilla och arbetsamt lefnadsfatt, så är detta en wida helsosammare sak, än om wi gifwe honom allt hwad wi ege och hafwe i allmosor.

Men jag tycker mig redan höra en röst, som ropar: Ho hafwer satt dig till höfwitsman eller domare öfwer oss? Jag wet wäl att en sådan anklagelse för förmåtenhet med rätta skall synas drabba mig i dubbelt hänseende, dels såsom en ung och oerfaren man, dels såsom främling. Ehuru allt sjelfförswar i detta hänseende kan synas såkunnigt, emedan ingen just är skyldig att tro hwad man

man möjligen anför att förgylla egna handlingar, så är jag beträffande mitt främlingskap af den tanken att ibland förnuftigt folk man ej frågar efter hwilken det är som talar, utan hwad han har att andraga. Beträffande min erfarenhet vill jag blott nämna, att om den är ringa, så är den dock inhemtad under andra förhållanden än de flesta härwarandes. Jag kan ej undgå att wid detta tillfälle wända uppmärksamheten på en sak som för hela nationen ej är af ringa wigt, nemligen dryckenstapens förderfliga inwerkän på sjelfwa blomman af Landets ungdom, som wid universiteterna förberedas att sköta statens heligaste wärf. Eller hwem vill påstå, att det är likgiltigt för fäderneslandets wälfärd, om dess bäst lottade ynglingar förspilla sina skönaste dagar under sus och dus, om hwar tionde student håftar i ett slafwiskt beroende af wårdshuswårdar, som hwar stund de wilja kunna inmana honom i häkte. Man må förakta wetenskaperna huru mycket som helst, så är det för ingen likgiltigt, om kyrka och stat öfwerswämmas af tjenare med förslappade och lätt sinniga grundsatser hwilka ej hafwa något högre syfte med sitt embetsmannaskall än att preja åt sig penningar, som man säger, för att rädda sig undan sina fordringsägare. Den som tror, att jag talar af nykterhetsfanatism, kan göra sig underrättad, om han finner det löna mödan, om hwad jag ofta talt i detta ämne, innan jag ingick i föreningen. Utan att begära eller mottaga förhastade löften af omogna ynglingar, så frågar jag om det kan wara ur wägen att wi såsom offentliga lärare gifwa det uppwaran-

de slägtet en möjligen ädlare riktning genom våra föredömen. Må de wid megnare år följa dem eller ej. Skulden skall åtminstone ej hvila på vårt hufvud. Ej heller tror jag det vara ur vägen, att saken litet allmännare i Landsorterna behjertas afwen ur denna synpunkt; ty swårt blir det ett wid universitetet åstadkomma någon värtande förändring, om ej ynglingarne medföra en ädlare anda från sina fäders hem.

Mångfaldiga betraktelser återstå ännu att göra öfwer denna sak, men jag öfverlåter dessa åt mån, som stå i närmare beröring med menigheterna än jag, särdeles åt kyrkans tjenare, hvilka med stål allmänt nog behjertat denna sak. Wäl har jag hört sägas, att det bästa rådet en prestman kan taga sig i vår oroliga tid, är att sofwä; men om ej praktiken i detta heliga kall är allt för mycket till sin natur olit Theorien så synes mig rådligare att handla. Wäl wet jag att de stundom stola motstrikas af menigheterna; men de hafwa ju ordets huggande swärd, och äro de rätta herdar, så styra de sjelfwa menigheterna och icke menigheterna dem. Det går en otrons ande genom werlden som skakar tempelhwälf och orenar altaren, kanhända skall han snart uppföra sina Jerichosfästen i nordens bortgömda dalar. Wäl är om man med rop och basunaklang kan öfverändastfa dem, när man twärt uppvaknar ur sin dwala. Dock synes det icke för omtänksamma herdar o nyttigt att i folkets sedliga karakter befästa ett hållwerk mot tidens förwillelser.

Det synes icke onyttigt, säger jag, för fol-

fets allmänna moraliska förbättring att med företag sådana som nykterhetsföreningens väcka massan ur sin dröala och påminna dem hvad deras frid tillhör. Hvem vet om icke wanan att beherska en dålig lusta kan uppmuntra henne att kufwa ännu flera, hwilka måhända ofta just hafwa sin rot och sin näring i denna enda.

Om jag ännu en gång hos mina åhörare beder om sakens behjertande, så kommer det deraf att wi icke tro oss bedrifwa något tomt gnydel och således ej kunna wara litgiltiga hwad ända det än tager. Förebräelsen att wi sjäste i saker som ej angå oss kan endast komma från sådana personer som med hela sin själ nedgräfdä i sinnliga njutningar och omsorger mena att sedeläran endast är gjord för predikstolen och kyrkan, utom hwars murar hon ej borde hafwa något att beställa, och att afärsweettet är det enda som bör hafwa talan i det dagliga lifwet. Jag huser för mycken aktning för mina åhörares både hjerta och förstånd, för att anse dessa tarswa någon vidare uppmärksamhet. Mången skall hafwa sunnit mina ord stötande; men jag hatar den lumpna konst att sätta wackra namn på dåliga saker. Förståndiga anmärkningar hör jag med aktning, oförståndiga med tystnad, och sammansattar min trosbekänneffe i denna fråga under den gamla skaldens sluthelsning: Känner du något bättre än detta, så gif mig del deraf; hwarom icke så nyttja detta så wäl som jag.*)

*) ————— Si quid novisti rectius istis
Candidus imperti, si non his utere mecum. Horat.

